

Management aktiv bank

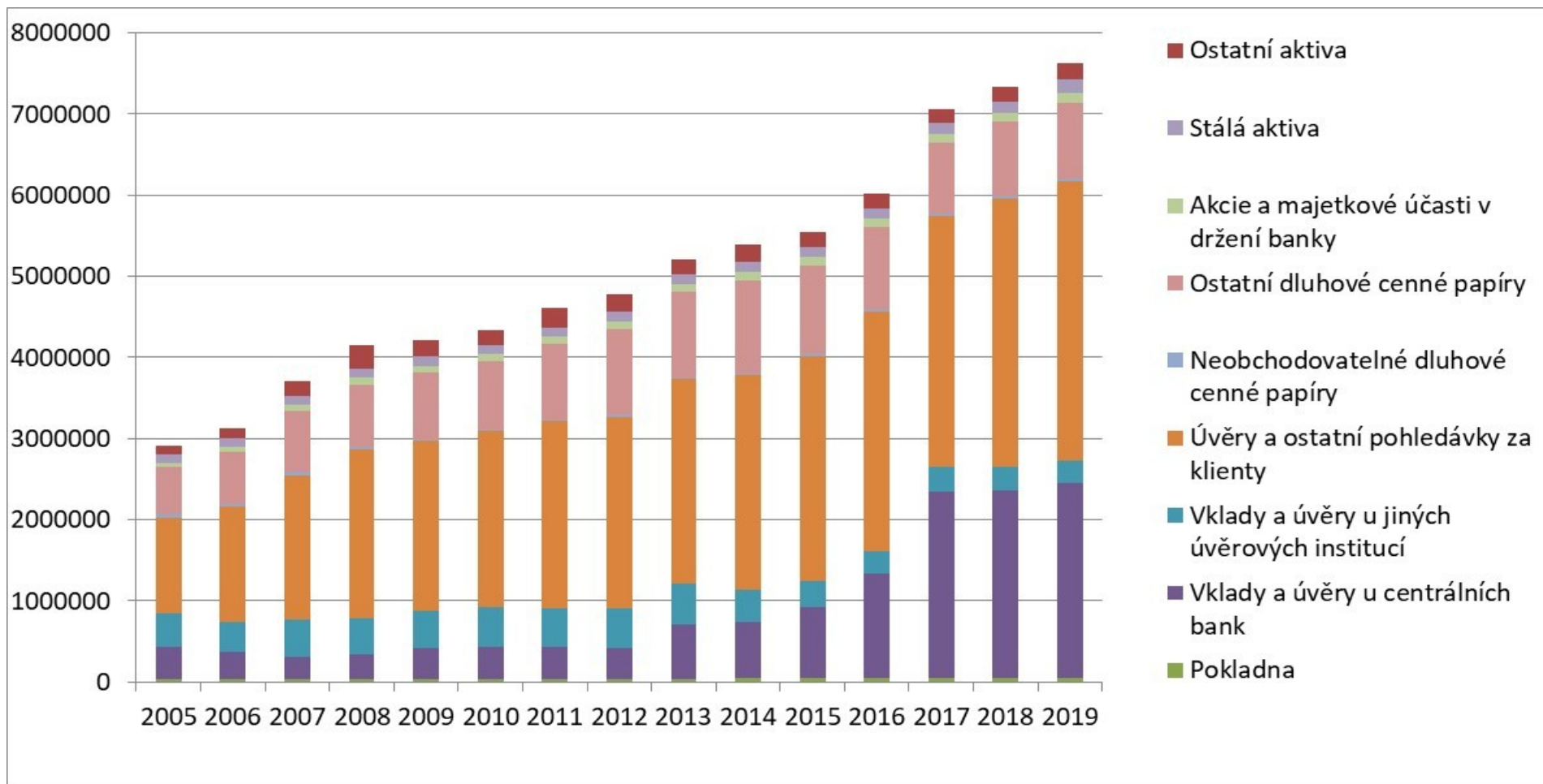
Pavla Klepková Vodová

Bilance banky

- účetní výkaz, který poskytuje informace o struktuře majetku banky (aktiva) a o struktuře zdrojů sloužících k financování tohoto majetku (pasiva) k určitému časovému okamžiku
- dle Vyhlášky č. 501/2002 Sb. aktiva bank tvoří:
  - pokladní hotovost a vklady u centrálních bank
  - státní bezkupónové dluhopisy a ostatní cenné papíry přijímané centrální bankou k refinancování
  - pohledávky za bankami a družstevními záložnami
  - pohledávky za klienty – členy družstevních záložen
  - dluhové cenné papíry
  - akcie, podílové listy a ostatní podíly
  - účasti s podstatným vlivem
  - účasti s rozhodujícím vlivem
  - dlouhodobý nehmotný majetek
  - dlouhodobý hmotný majetek
  - ostatní aktiva
  - pohledávky z upsaného základního kapitálu
  - náklady a příjmy příštího období

Hlavní položky aktiv českého bankovního sektoru (mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dat z databáze ARAD:

https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=57210&p_strid=AABAA&p_lang=CS

Členění aktiv dle jejich likvidity

- primární aktiva
- sekundární aktiva
- úvěry
- investice

Primární aktiva

- hotovost
  - bankovky a mince, nepřináší nic kromě likvidity
  - držba hotovosti nákladná → banky se snaží hotovost minimalizovat
  - potřebná výše hotovosti je dána charakterem transakcí
- rezervy u centrální banky
  - povinné minimální rezervy a dobrovolné rezervy
- rezervy u jiných bank
  - korespondenční banky
  - žádný či nepatrný výnos, vysoká likvidita
- proplacené šeky
  - bankou dočasně držené cenné papíry

Povinné minimální rezervy

- PMR = stanovená část zdrojů, kterou je banka povinna mít uloženu na účtu vedeném u centrální banky
  - ve většině zemí požadováno zákonem
  - je s nimi spojen multiplikační efekt
  - banky PMR většinou odmítají - dodatečné náklady, konkurenční nevýhoda
  - podstatné je:
    - jaké vklady podléhají povinnosti?
    - jak vysoká je sazba?
    - jsou PMR úročeny?
- Jak je to v ČR?

Povinné minimální rezervy v ČR

- zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance:
  - PMR max. 30% z celkových závazků banky (§ 24)
  - nesplnění = úrok ve výši dvojnásobku platné lombardní sazby (§ 25)
- Vyhláška č. 253/2013 Sb., kterou se stanoví podmínky tvorby povinných minimálních rezerv
  - PMR = 2 % z hodnoty závazků, jejichž doba splatnosti nepřevyšuje dva roky, a to ve formě vkladů a přijatých úvěrů, emitovaných neobchodovatelných cenných papírů a emitovaných ostatních dluhových cenných papírů
  - od 12.7.2001 úročeny repo sazbou

Vývoj sazeb PMR v ČR (%)

	Vklady na viděnou	Termínované vklady
do 31. 1. 1992		8
od 1. 2. 1992	8	2
od 1. 11. 1992	9	3
od 4. 8. 1994	12	3
od 3. 8. 1995		8,5
od 1. 8. 1996		11,5
od 8. 5. 1997		9,5
od 30. 7. 1998		7,5
od 28. 1. 1999		5,0
od 7. 10. 1999		2,0

Zdroj: Polouček a kol. (2013). Bankovníctví, s. 221.

Výpočet PMR v ČR

- vypočítávají se za udržovací období – trvá zhruba 1 měsíc (začíná první čtvrtek v měsíci a končí středou před prvním čtvrtkem v měsíci následujícím)
- výpočet provádí banka
- PMR jsou splněny, jestliže průměrná skutečná výše PMR za dané udržovací období není nižší než stanovená výše PMR

Kalendář udržovacích období

Udržovací období PMR	Výkaz pro výpočet PMR ke dni
od 02. 01. 2020 do 05. 02. 2020	30. 11. 2019
od 06. 02. 2020 do 04. 03. 2020	31. 12. 2019
od 05. 03. 2020 do 01. 04. 2020	31. 01. 2020
od 02. 04. 2020 do 06. 05. 2020	29. 02. 2020
od 07. 05. 2020 do 03. 06. 2020	31. 03. 2020
od 04. 06. 2020 do 01. 07. 2020	30. 04. 2020
od 02. 07. 2020 do 05. 08. 2020	31. 05. 2020
od 06. 08. 2020 do 02. 09. 2020	30. 06. 2020
od 03. 09. 2020 do 30. 09. 2020	31. 07. 2020
od 01. 10. 2020 do 04. 11. 2020	31. 08. 2020
od 05. 11. 2020 do 02. 12. 2020	30. 09. 2020
od 03. 12. 2020 do 06. 01. 2021	31. 10. 2020

Zdroj: Úřední sdělení ČNB ze dne 4. listopadu 2019, s. 4

Dobrovolné rezervy

- rezervy nad úrovní PMR
- proč banky udržují vyšší rezervy?
  - zamýšlené x nezamýšlené
- s přebytky rezerv banky obchodují na mezibankovním trhu
- efektivní míra povinných minimálních rezerv:
  - podíl zůstatků na účtech PMR a základu pro výpočet PMR
  - někdy také zjednodušeně podíl zůstatků na účtech PMR a celkových vkladů v bankovním sektoru

Příklad

- Základ pro výpočet PMR banky činí 2 mld. Kč. Dané udržovací období trvá 28 kalendářních dní. Průměrná hodnota repo sazby činí 1 %, průměrná hodnota lombardní sazby činí 2 %. Vypočítejte výši úroku za držení PMR, případně výši sankčního úroku za nedodržení PMR, činí-li průměrný skutečný zůstatek na účtu PMR:
  - a) 41 mil. Kč
  - b) 38 mil. Kč.

Příklad

- Vypočítejte efektivní míru povinných minimálních rezerv, činí-li zůstatky bank na účtech PMR 51,5 mil. Kč a celková hodnota vkladů v bankovním sektoru je 2,5 mld. Kč. Výsledek komentujte.

Příklad

- Základ pro výpočet PMR banky činí 5 mld. Kč. Dané udržovací období trvá 30 kalendářních dní. Použijte aktuální hodnoty úrokových sazeb a vypočítejte výši úroku, činí-li průměrný skutečný zůstatek na účtu PMR 105 mil. Kč. Dále vypočítejte efektivní míru PMR. Výsledky komentujte.

Příklad

- Jaká je minimální celková výše vkladů v bankovním systému, pokud jsou PMR 2 %, banky mají na účtech PMR u centrální banky uloženo 460 mil. Kč a celková aktiva bankovního sektoru činí 5.623,7 mil. Kč?

Sekundární aktiva

- udržována na podporu likvidity banky
- formy:
  - pokladniční poukázky
  - bankou akceptované směnky
  - komerční papíry
  - depozitní certifikáty
  - NE akcie a obligace

Výše sekundárních aktiv

- závisí na klientele, nabízených produktech a strategii řízení likvidity bankou
- musí respektovat:
  - sezónní výkyvy v poptávce po úvěrech
  - cyklické výkyvy
  - náhodné, do značné míry nepředvídatelné výkyvy

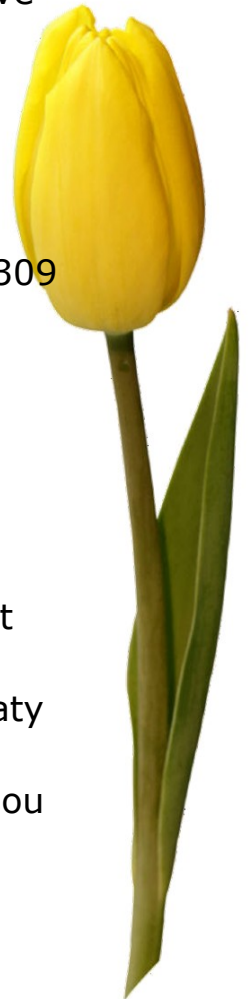
Úvěry

- často největší část aktiv
  - až po zajištění dostatečné výše likvidních aktiv
  - nejméně likvidní část aktiv
  - rizikovější, ale vyšší výnosy- úrokové výnosy tvoří rozhodující část výnosů bank
- nalézt optimální kombinaci výnosu a rizika
- portfolio úvěrů banky je velice diverzifikované - odráží rozdílnou úvěrovou politiku jednotlivých bank:
    - na které trhy, zákazníky, odvětví, produkty a geografické oblasti se banka zaměřuje, aby byla konkurenceschopná

Právní úprava úvěrových obchodů (1)

- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách:
  - úvěr = v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky (§ 1); úvěrové obchody = činnosti týkající se poskytování úvěrů a záruk (§ 19b); banky jsou povinny dodržovat pravidla angažovanosti (§ 13)
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník:
  - smlouva o úvěru (§ 2395 – 2400), zajištění úvěrů formou ručení (§ 2018 – 2028), smluvní pokutou (§ 2048 – 2052), postoupením pohledávky (§ 1879 – 1887), dohodou o srážkách ze mzdy (§ 2045 – 2047), zástavním právem (§ 1309 – 1394)
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
  - oddlužení = způsob řešení úpadku, kdy jsou sjednoceny dlužnickovy dluhy, zajištění věřitelé jsou uspokojeni zcela, nezajištění do jimi schválené výše a zbytek dluhů může být dlužníkovi odpuštěn
  - návrh na zahájení insolvenčního řízení podává dlužník, současně je třeba podat návrh na povolení oddlužení, oddlužení musí být povolenou soudem
  - nezajištění věřitelé hlasují o způsobu oddlužení: zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře
  - všichni dlužníci, proti kterým bylo zahájeno insolvenční řízení po 1. 1. 2008, jsou evidováni ve veřejně přístupném insolvenčním rejstříku:
<https://isir.justice.cz/isir/common/index.do>

Právní úprava úvěrových obchodů (2)

- zákon č. 257/2016 Sb., Zákon o spotřebitelském úvěru
  - účinnost od 1. 12. 2016
  - poskytovatel jakéhokoliv spotřebitelského úvěru je povinen provést detailní posouzení finanční situace klienta, včetně výše příjmů a výdajů klienta, informací o tom, jak splácí či splácel dosavadní dluhy, atd.
  - klient získá informace o celkové nákladovosti úvěru v pevně dané struktuře + 14 denní dobu na rozmyšlenou
  - výrazné změny v oblasti předčasného splacení či mimořádných splátek u hypotečního úvěru (možnost bez poplatků každý rok splatit až 25 % hypotečního úvěru; lze předčasně splatit i celý hypoteční úvěr, a to v souvislosti s prodejem nemovitosti, která byla hypotečním úvěrem financována či použita jako zajištění
  - omezení sankcí za prodlení se splácením
  - omezení výkonu zástavního práva u úvěrů na bydlení
  - zákaz požadovat jakoukoli platbu ještě před uzavřením smlouvy o úvěru
  - zákaz, aby samostatný zprostředkovatel pobíral odměnu za zprostředkování spotřebitelského úvěru jak od klienta, tak i od poskytovatele úvěru
  - zákaz tzv. vázaného prodeje
  - nebankovní subjekty: podmínkou vstupu do odvětví u poskytovatelů a zprostředkovatelů získání licence od České národní banky a pro nebankovní poskytovatele půjček také počáteční kapitál minimálně ve výši 20 mil. Kč; nově i dohled v ČNB

Právní úprava úvěrových obchodů (3)

- pravidla uvedená v aktuálních Vyhláškách a Opatřeních České národní banky:
  - pravidla angažovanosti, klasifikace pohledávek z úvěrů a tvorba rezerv a opravných položek, minimální výše kapitálu na pokrytí úvěrového rizika a pravidla pro řízení úvěrového rizika

Pravidla angažovanosti

- regulace úvěrové angažovanosti bank ve většině zemí světa → diverzifikace portfolia úvěrů
- v ČR:
  - § 13 zákona o bankách
  - Vyhláška ČNB č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry
  - Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o obezřetnostních požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky
    - co je velká expozice?

Limity velkých expozic

- vůči klientovi nebo ekonomicky spjaté skupině klientů nesmí expozice banky po zohlednění účinku snižování úvěrového rizika přesáhnout **25 % použitelného kapitálu banky**
- vůči klientovi, který je institucí, nebo pokud ekonomicky spjatá skupina klientů zahrnuje jednu nebo více institucí, nesmí expozice banky po zohlednění účinku snižování úvěrového rizika přesáhnout vyšší ze dvou hodnot: **25 % použitelného kapitálu banky** nebo částku odpovídající **150 mil. EUR**
  - současně však musí být splněna podmínka, že součet expozic po zohlednění účinku snižování úvěrového rizika vůči všem ekonomicky spjatým klientům, kteří nejsou institucemi, nepřesahuje **25 % použitelného kapitálu banky**
- částka odpovídající **150 mil. EUR** nesmí překročit **100 % použitelného kapitálu banky**
- orgán dohledu může stanovit nižší limit než 150 mil. EUR

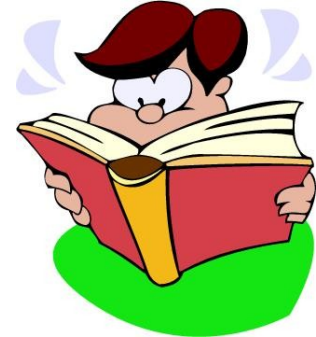
Limity velkých expozic se nevztahují na:

- pohledávky vůči ústředním vládám, centrálním bankám nebo subjektům veřejného sektoru
- pohledávky vůči mezinárodním organizacím nebo mezinárodním rozvojovým bankám
- pohledávky kryté zárukou ústředních vlád, centrálních bank, mezinárodních organizací, mezinárodních rozvojových bank nebo subjektů veřejného sektoru
- jiné expozice vůči těmto osobám, za něž uvedené subjekty ručí
- pohledávky vůči regionálním vládám nebo místním orgánům členských států a jiné expozice vůči nim či jimi zaručené
- expozice zajištěné kolaterálem ve formě hotovostních vkladů
- aj.

Úkol: povinně prostudovat:

- vybrané části Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 575/2013 ze dne 26. června 2013 o omezitelných požadavcích na úvěrové instituce a investiční podniky:
  - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R0575-20190627&from=CS>
  - stačí články 387, 389, 392, 395, 399 a 400

Příklad

- Kapitál banky činí 2 mld. Kč. Devizový kurz činí 25,50 Kč/EUR. Jak velký úvěr může maximálně dostat firma ABC?
- Jak vysoký úvěr by mohla ABC čerpat za podmínky, že je institucí?

Zajištění úvěrů

- nástroj pro zamezení ztrát v případě platební neschopnosti nebo nevůle dlužníka
- zásady zajištění:
  - dostatečnost co do výše
  - soudní vymahatelnost
  - objektivní ocenění
  - likvidita
  - stabilní hodnota

Členění zajištění

- podle formy zajištění:
  - osobní zajištění
  - věcné zajištění
- podle svázanosti zajištění se zajišťovanou pohledávkou:
  - akcesorické zajištění
  - abstraktní zajištění

Přehled základních druhů zajištění úvěrů

Druh zajištění	Osobní	Věcné
Akcesorické	Ručení	Zástava movitých věcí a práv
	Akcesorická bankovní záruka	Akcesorická zástava nemovitosti
	Smluvní pokuta	
	Dohoda o srážkách ze mzdy	
Abstraktní	Abstraktní bankovní záruka	Abstraktní zástava nemovitosti
	Depotní směnka	Postoupení pohledávek a práv

Zástavní právo

- neplní-li dlužník včas a řádně své závazky, má banka právo zpeněžit zástavu a z výtěžku zpeněžení se uspokojit do výše pohledávky s příslušenstvím ke dni zpeněžení zástavy
- zastavit lze každou věc, s níž lze obchodovat
- zástavní právo se zřizuje zástavní smlouvou
- důležitý je okamžik vzniku zástavního práva – liší se dle druhu zástavy:
  - věc zapsaná ve veřejném seznamu
  - movitá věc
  - hromadná věc
  - listinný cenný papír
  - zaknihovaný cenný papír
  - pohledávka

Vznik a výkon zástavního práva

- výkon zástavního práva:
  - zpeněžením zástavy ve veřejné dražbě
  - prodejem zástavy podle zvláštního zákona
- zánik zástavního práva: při zániku zajištěného dluhu
- zástavní právo zaniká, ale pohledávka trvá, když:
  - zanikne zástava
  - zástavní věřitel se vzdá zástavního práva
  - zástavní věřitel vrátí zástavu zástavci
  - zástavce složí zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci
  - uplyne doba, na níž bylo zástavní právo zřízeno
  - k zastavené věci nabude další osoba vlastnické právo v dobré víře, že věc není zatížena zástavním právem

Zástavní právo a úvěry

- úvěr poskytován do různého procenta z tržní hodnoty zástavy (pouze na část odhadní ceny zástavy)
- banky vyžadují pojištění zastavovaných movitých věcí i nemovitostí

Zástava movitých věcí

- hlavně suroviny a plodiny obchodovatelné na burzách
- zpravidla pro zajištění krátkodobých úvěrů do výše cca 50 – 60 % tržní hodnoty zástavy
- v praxi často formou cenného papíru:
  - zemědělský skladní list

Zástava cenných papírů

- výhody pro banku:
  - snadná převoditelnost
  - vysoká likvidita
  - snadné ocenění
- do zástavy přijímány:
  - akcie kótované na hlavním trhu burzy
  - dluhopisy kótované na burze
  - směnky
  - dispoziční cenné papíry (skladištní list, náložný list, zemědělský skladní list apod.).

Zástava pohledávek

- kvalitní zastavovaná pohledávka:
  - bankovní účet
  - termínovaný účet
  - účet patřící třetí osobě apod.
- úvěr až do výše 90 – 100 % zůstatku na účtu
- kdy má smysl dávat do zástavy bankovní účet?

Zástava nemovitostí

- 2 formy:
  - abstraktní hypotekární dluh
    - americká hypotéka, variabilní hypotéka
  - akcesorická hypotéka
    - klasický hypoteční úvěr

Ručení

- vzniká na základě jednostranného písemného prohlášení ručitele (FO či PO), že uspokojí určitou pohledávku banky v případě, že tak neučiní dlužník
- 2 charakteristické rysy ručení:
  - subsidiarita
  - akcesorita
- ručitel má právo na informace a může uplatnit veškeré námitky, které může uplatňovat dlužník
- zvláštní formou ručení je směnečné rukojemství
  - neplatí princip subsidiarity

Depotní směnka

- finanční směnka, kterou příjemce úvěru jako bianko směnku vystaví nebo akceptuje ve prospěch banky a deponuje ji u ní jako zajištění přijatého úvěru
- může znamenat
  - další dodatečné zajištění
    - ručí-li další subjekt
  - pouze snazší a rychlejší vymáhání pohledávky
    - figuruje-li na směnce pouze banka a dlužník

Postoupení (cese) pohledávek

- převedení pohledávky na nového věřitele
- abstraktní forma zajištění
- členění dle způsobu a rozsahu cese
  - individuální
  - krycí
  - globální

Další formy zajištění

- smluvní pokuta
  - prostředek k donucení dlužníka splnit svůj závazek
  - zaplacením pokuty nezaniká povinnost splatit závazek
- dohoda o srážkách ze mzdy
  - způsob, jak účinně zabezpečit splácení úvěru z příjmu dlužníka
  - výše srážek nesmí být vyšší, než kolik by činily na základě soudního rozhodnutí

M Ě J T E   S E   H E Z K Y

